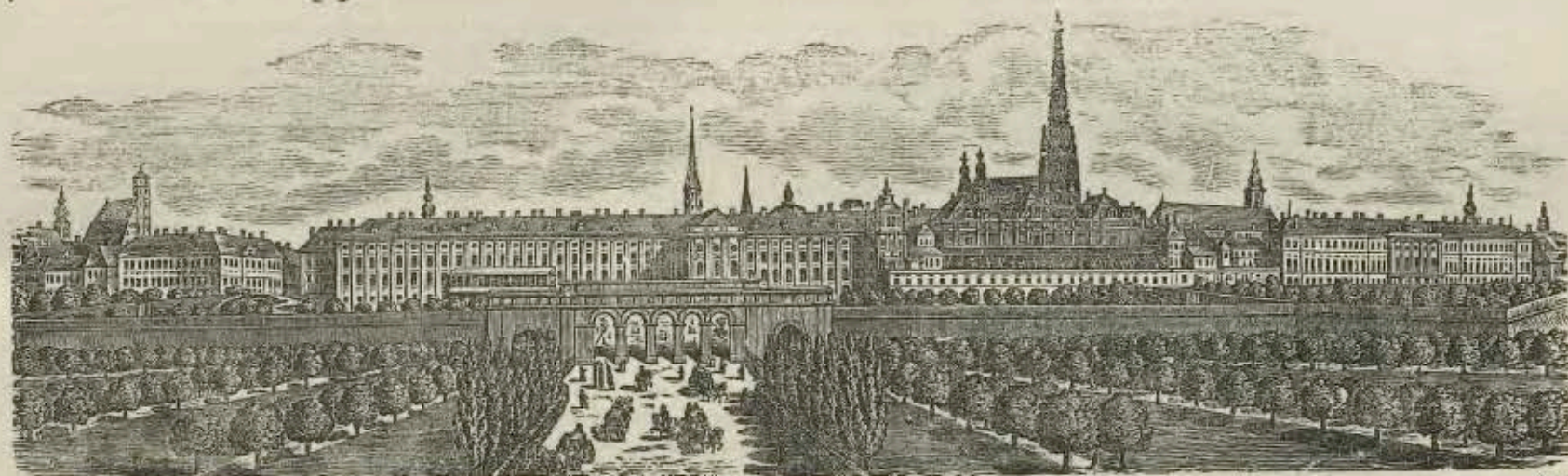

ՌԱՅՏՐԱՆ. Իշխանապետներուն ժողովքը կը բնակնայ Յէրզըր ապամահապարտ թիւան վայել հոգեւոր կ'ընէ — Ման ճառասանն: Աւստրիացի զաւակաւի կողմէր բունն լարցնու թիւներէր: Պայտրիոյնս զ քանակին ու Մանաւներուն մի ճակին — Մարտաւ: Օրմիցի բերքը կ'ամրացուէ — Լուս պարտին ու Անեռաթէ: Անեռաթի լուսեր:

ԳԱՂԱՂԱՅ. Տպարտութիւնն արեւն ու արդապին ժողովքին ճեղքին կողովարտ թիւներէր: Արտապին կ'արմբերու վայել ե ղան խոսերէր: Արեւնս լուսեր:

ԸՆԳՂԻԸ. Հրեկ խորհրդանոց ընդունաւ կըն առաջարկու թիւներ կը մերժուէ: Միջնապան յայտարարին մը: Դայնին Աւստրիացի վայել ղան խորհրդանոց թիւներ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Արեւս լուսեր:

ՀԻՈՒՐԱՅԻ ՏԼԻՈՒԹԻՒՆ. ՂԼԸՂԻՆ կ'էսքերը: Անդունաւ Է ղան հանգեալ:

ՈՒՐԱՅԻՒՆ. Կորպուս Այսերը:

ԿՈՍՏԱՆ. Աւստրիացի կայսեր մեծաննապետն թիւ կ'արմբէ:

ՕՍՄԱՆԵԼԸ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ. Յէրափորտական բունն կ'ուսանդիւսարդին ըրանները: — Արցանին: Գարաւարդոց ուն պատանու թիւները:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԻՆՎԷՑԻԱ մեջ ժողովաւած եղիտիւպոսնեւր իրենց
գօրծքը ընդդռնելով՝ Ս. Ստեփանոս մայր եկեղեցւոյն
մէջ Բաւեթի Զէն հանդիսուվեամբ գօհմելեան
պատարադ մատուցանելէն ետքը՝ իրենց անշուք սկանն
ելիելով։ Բայց գիտ իրարմէ շարմաւած՝ երկու հո-
մեականնամեկ հրատարակեցին՝ մէկը ժողովրդեան
մէկայն եկեղեցեականաց, որոնց մէջ ամեն մէկուն իր
դարպոն ու պաշտօնը առջիւր գնելով՝ դեպքիկ ու
զբաւոր խօսքերով կը, յորդորեն որ զանոնք անկե-
կատարելաւ ետուէ ըլլան։ Իսկ իրենց ողջումները
գեւա ճշգրտաբարեւոյն։

— Կայսրը տմայս Տին կէս գիշերուան ժամը
Տին բանակէն ինքնաթիռով զարձաւ :

— Կայսերական ժամանակը հիմնական բոլոր
Բւստրիական գործը իմ կայսրութեան երկիրներուն
մէջ իմ դուրսը՝ կայսեր տուած սահմանադրու
թիւնը հաստատորմութեամբ պահելու երդումը քառ

ՄԱՃՈՒՏԱՆ, Է. Եսարեական բանակին գլխին
Հրամանատար՝ Հայկառ, խնդանթաղադար որսակ-
բաշխական ընդհանուր գործողութիւնայ սկիզբը դո-
ւազ առ Հրամանագիրը տառաւ:

«Օրհնականք» լատենական պարզապես լիբրաները նորին սկսելու համար ժողովուրդյան: Աս վերահանելու համար մեր բարերար եւ իր զորաց հանգստան հոգ ահե քոյ կայսրը մեր մեջն եկաւ:

Եւստորիայի գնմաւորներ, ձեռք արել եւ գնահանելոյսն ու տէրը, եւ զուր Ուսանց մարտիկներ, ձեռնադաւ ջարին (Ուսանց կայսեր) բարեկամը պատկոտցով մեջ միաբան գործած քաջութիւններ իւր ձեռք տանել: Ըս քստմ միւր եւստորիայի ու արիւն ինչոք պէտք է օր բարդել, ու մեր զորութիւնը կրկնապատկել, որուն հայուածը Բաճառ ապրտաւնիւտն բանակն ու տնոնց իստամտն գաշ շահիկները պիտ' որ սընկոյցնէ: Մենք միաւա Բաճառ տաւնի եւ Աւստորիայի խաղաղութիւնը հաստատելու համար կոտնած շինք: Բոյրը եւրոպայ մէջ միկտնաւոր մարզիկ' որներ օր տէրութեան երդանակ ինչոք' խաղաղութիւն, կարողաւորութիւն

Եւ օրինաւոր յաւաքապիւմնով եանն մէջ կը դիտուեն,
մեր յաղթութեան համար պիտ'որ ցնծան, եւ մեր
յաջող ելքը պիտ'որ օրհնեն: Պատեւալովի փառանք
ներսին մէջ արի եղէք, ու քաջութեամբ պիտ'յէք,
բաց միանգամայն երկրին անդին ու նւ. զուած ընտ-
կիներուն մեծանննութիւն ու մարդկութիւն ցօր ցը-
յէք: առ առաքելութիւնները յաղթութեան հետ միա-
ցուցած ի գործ դրէք, մեր վիճակին եւ, մեր յաղ-
թութեամբ ուստուսն համար:

Օրինադրեմք, եւ ձեր վրայ վտառհ եմ, ինչպէս
որ զաքս ալ իմ վրաս վտառհուիմք ունիք որ ու-
մնն մեկեկմաւ. արդէն անցք համար ձեր սիրեցի
կայսրս. Հարձք ինդրեկը ինձի ախորժակն ողորպ
սյ կր սեպեմք¹³ :

Հայտնա առկէ գոտ Մաճառանիւրուն ալ յայտա-
բարութիւն մը ստաւ, որուն մէջ դաստեբարգմանն
օրինաց տակ ինկզոյ երկուեկի յամրանքնիւր մէկիկ
մէկիկ կը գնէ : Ըստնց մէջ երեւեթիւնն էն, Աղլա-
տանիներուն գնիւնն սաւաճողք բլլալ, զինուորները
սպասամբութիւնն յորդորել, կայտեթանն ստի-
հանդարեկնիւր, հրամանաբերիւնիւր բունել կամ մե-
քլինել է. այդն : Դատն Հրեկի հատարակութիւններու
կտոյ ոյ՛ պրնըք Հաճախութեան հարնոյ իննամեայ
բարեստեթիւնն ու ժողովն ինն վրեկն, սաւաճանոյ
պատիւ կը սպասուի, ինչ որ սակէ ետքն ալ պը-
տիսն իստի մը ձեռք զայնիւր. բլլան :

— Կայսերականաց զործպետներնէսլը ամէն կողմ շատօք կ'երթան, մանաւանդ բուն բանակին եղած կողմերը: Աս բանակը որ Բոսնիոյ գլխին առջեւէն Քաճառատանի միջոց կը քալէ, շատ դժուար է. զրեմէ 80,000 զինուոր ունի, որոնց 12 — 13,000 Ռուս է: Բոցց զորաց շատուիներն Կառլ կայսեր ներկայութիւնն ու շատ մեծ ազդեցութիւն կ'ընէ. որովհետեւ աս կարիճ ու բոցջափառ իշխանն պատերազմին նոյն իսկ մասնաւոր անգիրը երթալով՝ զորաց անգիտ սիրտ ու բաջօթիւն մը կը պատահարէ: Ռաապի զատերազմին ասանք՝ ոչորից կամօք մը չ'ըլլալայն անտրկիցի անցնելով իր գլխին առջեւէն քալալը մաս, ուսկից որ գեւ խշնամիւն բոցորովն քաշուած ձեր:

Ուստի առնուելէն էտքը կայսերականաց բա-
բոնակը Պապոյնս գնաց, եւ ամբոյս Զին Դոմնո-
րերդէն մօտ Մաճարմէրուն Տէռն սատարկ պատե-
րաքի ին բլաւ, զորն որ խնդանովթապիւն Հայնս
ստիպաւ հը կայսեր տուած պաշտօնեանիս տեղեկե-
մէնսք մէջ պատէն էր պատմի :

Զամիսի 25ին իրաւոյ տունէն ետքը՝ Դանու
բին այ կողմը դարձոյ բաժնիք 25ին Վեղս-Գեօրշ
եւ 30ին նոյն բաժնակին ձախ իւլէր Վշ (ԱԵՏ) քաղաքը
կենդանոր Դանի-Իկնման Է. Պապոյան, իսկ այ իւլէ
25էը (Վճիթ) ու Գիշ-Պէշը (Կիս-Ուր) յաւաքայաւ
Երբ յաւաքանոյն տանէր ի ծնածին այնպէս յաւաք
եաւ քաղաքայն. որ ամենեւին չկրցանք մտնը Զամիսի
Ուկն կողմէն Էկամ լալիքը միտան Տոստատանցին ու
ի ծնածնայն մեծ մտնը Դանուս բերքը քաղաք ու
նաւն Դ. Պալի կտորին քով հայճայը (Է. ու Նեօս)
սեփէն մօտ կտոր զոյգինն այ Տոս Դայճոյան Եւսն

զով ուս ամեն բերդին պատերուն առիկը թշնամին 40—50 հոգորսի բանակ մը կազմեց անհամար թնդա-
նախներով. ասով կարճեցր իր մեկին մեծ պատերազմի
միջևերը կը պատարասուի: Ուսով եւ պահեստի
դուռնարտակը ապարդիւտի սեղանից Վրէժեմա թին
հրամանին տակ՝ Չեմ (Csem) քաւած արաստանը-
ւոյն վրայէն յառաջ ինտրեցի, որուն աջ կողմէն
Կիւթեմի տեղով հին ձիադուրս բաժնիր էր. ետեւ
էն Ռուսաց բաժնիր իրենց բանիւղին գորպուշ-
տով: զոհերիս պաշտպանէ յու համար կ'երթնային. նոյն
միամենակը առաջին դուռնարտակ ու Շիքը կ'անհի-
նամարտարա թեւակը գէպը կ'ստանա կը, յետ Կիւթե-
մար: Ըս շարժ մոտ ժամանակ իր թշնամայն գորու-
թիւնն իմանող եւ զանիկս իր պատնէշներուն մէջ
քնէ: Կարող ուղրաթ թիններս լինելալին եւրք բանակը
տակն կողմանէ սկսու թշնամայն հետ պայմուել, որն
զր անխնայեա կը պատնէշներուն մէջ քայտուցաւ:
Կայն ժամանակը Վիենտէք գորպուշտին դուռնարտակը
Արմիլընին ձիադուրս բաժնին հետ Օ-Սեմի (O-Szem)
պէղին վրայ խաւքիցի, որուն շատ տեղամ
թշնամայն ձիադուրսն հետ պայմուցան ու ես
գլեցին, եւ մեղքերն Ե թիւարմաթ ու գտաւի Չ
տեղ տակն, տակայն գէրը շնորան առեղ: Բայց ուղ-
րադուրս աղգակալ Շիք յաղմուեթեամբ Ան ձամբին
գէպը կ'ստանա յառաջագաւ: Իսկ ուսային գուռնար-
տակին կողմէն զազող Ռալլաին գորպուշտին պղտիկ
գուռնարտակը Ռ-Կ-Սեմի քով այդ թեւերն մէջ կ'եղզ
թշնամին իր տեղէն գնքնակց: Բայց պարադը կար-
զի պատնեղայմանին եւ ունդով յանդիմնաւ իր թի-
շուր գորպուք բանակին բաժնուած նաե թշնամ-
մայն պատնէշներուն մէջը մանել, որով շատ փութ
կրեց: Իր հրամանին տակն եւրք բարձր քաւած
հետեւալից դուռըր ստաթին լոյմով թեւամը թշնամ
ւայն պատնէշներուն վրայ յարձակում քաւ, բայց
Մամաունըն բարձր տեղերը շարած թնդանաթնե-
րուն կրտիկն ապարեւոյս եւս քայտուել թշնամին
10,000ի շաթ դըքով ու շատ թնդանաթներով Ռալլ-
շաթին գուռնարտակն ետեւէն թնդաւ եւ կ'ուղեր տնդ
ձաթի թեւը պաշարել: Նմանապէս բաղմնթ իւ ձի-
ստ որայ բաժնին մը ուսային դուռնարտակին դեմ
գէպը կ'Հարգալ ուրտաւեպին յառաջագաւ եւ մի-
միկատը ձեղքել: Կ'ուղեր Ասար վրայ առաջին դու-
ռնարտակը թշնամայն դեմ գնիւցաւ: Կեղաւ, եւ Ռու-
սոց բաժնին ալ քովմոց տնդ վրայ լաւեց: Մա-
ճաւները թեպէտ շատ աշխատեցան որ իրենց ձիա-
ւորներով Ռուսերը վաթեան, բայց Վիմլընին ձիա-
ւորները անմոց օդեթեան հասնելով թշնամին
շարքերպտակի աւելի ձիաւորները վաթեային, եւ Հեր-
գալ ուրտաւեպին ալ ուսին տակ Մամաունըր տնդ
պղեցան բերդին մէջ քայտուիլ: Իսկ առաջին դուռնար-
տակին ձաթ թեւին վրայ եղալ հետեւակ Մամաուն-
նըրը թնդանաթներէն առաթիկ շարք մ'առաւել
եւս վաթեանցան: Իրենցմէ շատ մարդ մեռաւ, շատ ալ
մեր ձիալն թնդաւ: Ըս որոշել պատերազմով թշնամ-
մին միշեւ Վոսմուն բերդը եւս քաշուեցաւ, եւ նոյն
բերդին առաջին պատնէշներուն աւանթաթիւններուն
ետեւը մարտեց: Մեր ձիալն թնդաւ, յաղմանակ
տեղն եւս Ե թնդանաթ, հետեւը (Հոթա իւթա),
նորմաթներէն ալ, մէկ դրոս: (Հայեալ թէ թշնամ-
մայն թէ կայսերականայ ունեցած կորստեան որ
թեւը շնդներ միայն Հարգալ ուրտաւեպին քով
եղաւ դուռնարտակն մէջ թշնամներէն 300 հոգ
մեռաւ: Ըս մերաւ թնդաւ, 200 ալ դերի թնդա-
ւ, կ'ըսէ: Իսկ իրենց կողմանէ Ռալլաին պղտիկ գա-

